

JOAQUIM LLOVET
ST. JOAQUIM, 13 - MATARÓ

11 març 1958.

Sr. Jaume Vicens Vives

BARCELONA

Distingit Sr.:

No necessito recordar-li que continuo essent un admirador dels seus sistemes de metodologia històrica, que procuro seguir dintre les meves possibilitats en les recerques locals.

Tinc enllestit el primer volum sobre la ciutat de Mataró, per la Barcino, i m'agradaria que V. es servís revisar el fragment que acompanyo relatiu a la remença, matèria de la que V. n'és mestre excel·lent.

Si aquella fotografia d'un document del 1298 que vaig dur-li una vegada no va servir per a provar l'aparició molt matinera de la remença a Mataró, en canvi en aquest altre que he trobat després i refereixo ara, de l'any 1328, sembla que queda ben clar que en la venta de diversos drets de la batllia del castell de Mataró ja s'hi comptava el de la redempció. A la dita batllia hi pertanyien molts masos de Mataró, Mata i Llevaneres.

M'agradaria saber el que V. opina del que dic o si hi troba alguna esmena a fer, que amb molt gust l'hi introduiria.

Quedo pendent de les seves notícies, encara que siguin unes breus ratlles; li ho regracio per endavant, i perdoni la molèstia.

Ben cordialment el saluda el su afm. s.

Joaquim Llovet

De mitjans del segle XIV posseim, doncs, un quadre bastant complet per a jutjar la fesomia local que prendrien les relacions entre vassalls i senyors a Mataró. Però resulta igualment interessant de registrar com la dependència personal dels primers es trobava establerta precisament a través del mas, com a element bàsic de l'adscripció a la gleba. No hi ha dubte que gran part dels propietaris útils dels masos mataronins responien a la servitut de remença i es trobaven junyits a la terra que conreaven d'una manera indissoluble. Són nombroses les clàusules que apareixen en reconeixements o capbreus establint la condició específica de residir en el predi i referint-se concretament a la remença. (9) Totes elles proven palesament l'onerosa servitut a la gleba per part del camperol mataroní, de la qual no podia alliberar-se'n sinó mitjançant la redempció, o sigui amb el pagament d'un preu convingut o imposat arbitràriament moltes vegades.

Es precisament en una escriptura de redempció, on trobarem anomenats amb detall els "mals usos" que gravitaven sobre el pagès mataroní adscrit a la gleba. Quatre resulten de dret escrit: remença, intèstia, cugúcia i eixorquia, i un darrer de dret consuetudinari, que és la firma d'espoli forçada. (10) Possiblement hi hauriem d'afegir altres pràctiques i drets de tipus personal que no ens anomena la documentació, però amb el que portem relatat és duficient per a donar-se compte del grau de maduresa i extensió^a que havia arribat al segle XIV aquesta institució feudal a la contrada. La seva introducció ací, a rrenca sens dubte de principis del segle anterior. Així ho veiem, per

exemple, en l'escriptura de venta de la batllia del castell de Mataró per Berenguer de Torre a favor de Ramon de Mata, el 4 d'agost de 1238 en la qual ja s'hi fa referència concreta a la redempció personal: "...vel etiam redemptionum hominum habeas braciaticum..."(11) Per tant, l'aparició de la remença a Mataró cal considerar-la bastant matinerà, tota vegada que en general començà a estendre's al país a mitjans de la XIV^a centúria, segons modernament s'ha fixat.(11bis)

- (9) Del repetit "Capbreu del castell de Mataró", n'espigolem alguns exemples: Berenguer Roig, de Mata, declara posseir el mas Roig "condirectum affogatum et populatum et facere in eodem residentiam personalem", fol 73v (23 de juliol de 1372). La mateixa cosa fa Pere Miralles, de Mataró, manifestant tenir el mas Miralles "acasatum et affogatum et in eodem facere continuam residentiam" fol 63v (14 de juliol de 1372). Al seu torn, Bernat Ferragut, de Mata, es declara "homo propius et solidus ac rusticus amansatus vestri et vestrorum successorum in dicto castro de materono una cum omnia prole mea nata et nascitura", fol 3v (13 d'abril de 1369). A Bernat Castell, de Sant Vicenç de Llevaneres, per raó del mas Castell, se li diu: "et in ipso manso habeatis et habere debetis redemptionis et intratas et exitas..." fol 10r (any 1369). Així podrien multiplicar els exemples.
- (10) A.C.A., Fons notarial Mataró, lligall 234 (notari Bartomeu Agell) fol 1r-lv (16 d'abril de 1456)
- (11) Arxiu Sr. Antoni Marfà i Serra, Mataró, Pergamí de 20 d'agost 1278.
- (11bis) Jaime Vicens Vives, "Historia de los Remensas en el siglo XV (Barcelona 1945), 30-31.